

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

solam rationem visionis ut sic; unde ut comprehendatur, sufficit attingere visibile ut sic. Cæterum omnipotentia divina continet creaturas non solum secundum rationes communes & genericas, sed etiam secundum specificas & individualitas, sed etiam secundum illi correspondens, quia cum effectus per se primò illi correspondens, sit ratio universalissima entis, quæ in omnibus differentiis, non solum specificis, sed etiam individualibus transcendentaliter includitur, est causa productiva omnium creaturarum, etiam quantum ad rationes numericas & individuales.

Similiter inter angelicum intellectum, & divinam omnipotentiam, notabile intercedit differentia, quæ etiam ratio nostræ conclusionis amplius confirmabitur. Nam intellectus angelicus ratione sui non est causa completa, sed solum incompleta, omnium intellectuum quas elicere potest, cum ratione sui non habeat sibi unitas specificam omnium possibilem repræsentativas, quæ ultra intellectum ad alia cognoscenda requiruntur: omnipotentia verò completissimè continet omnes effectus creabiles, sumptos in particulari. Et propterea quamvis intellectus Angeli possit comprehendere, absque eo quòd omnes cognoscantur in particulari quas elicere potest cognoscantur, non tamen omnipotentia divina, non cognoscit omnibus creaturis possibilem, ad quas potest se extendere.

Respondet secundò Vazquez, veram esse maiorem de comprehensione virtutis per se relate ad effectus; falsam autem de comprehensione virtutis per se ad effectum non relate: unde cum divina omnipotentia sit absoluta ab omni respectu ad creaturas, comprehendere potest, etiam creaturas possibilem in particulari non cognoscantur. Verum hæc responsio & doctrina sunt à nobis impugnata fuit, in Tractatu de Scientia Dei, ad quem Lectorem remittimus, ne eadem sæpius repetatur.

Denique alii respondent, Patrem æternum producendo Verbum, cognoscere quidem omnes creaturas possibilem in essentia sua, & in omnipotentia tanquam in causa; hanc tamen cognitionem per se non includere ad Verbi productionem, sed ad illam merè per accidens & concomitanter se habere.

Sed hæc etiam responsio confutata manet ex dictis. Cum enim Verbum per se procedat ex cognitione perfectissima, ac proinde comprehensiva divinæ essentia & omnipotentia, debet etiam per se procedere ex cognitione illorum, sine quibus omnipotentia comprehendere nequit: Ergo si non possit comprehendere, nisi creaturas possibilem in illa cognoscantur (ut jam ostendimus) Verbum divinum ex cognitione creaturarum possibilem per se procedit; illarumque notitia per se influit ad ejus productionem, & non merè per accidens & concomitanter ad illam se habet.

§. II.

Solvuntur objectiones.

Obijciunt in primis Adversarii celebre testimonium D. Thomæ, desumptum ex quæst. 4. de verit. art. 5. in fine corp. ubi ait, Verbum principatur, & quasi per se ferri ad Patrem, sed ex consequenti, & quasi per accidens ad creaturas: accidit enim Verbo, ut per ipsum creatura dicatur.

Respondet quod sicut ly per se potest duplici-

ter sumi: primò ut idè significat quod ratione sui: secundò, ut idem sonat, quod essentialiter: ita ly per accidens, quod ei contraponitur, dupliciter luminatur: primo modo, ut idem est quòd, per aliud: secundo modo, ut idem significat quod, accidentaliter. Quando ergo D. Thomas dixit, Verbum per accidens ad creaturas referri, priori modo debet intelligi; quia scilicet Verbum non repræsentat creaturas ratione sui primariò, sed secundariò, & ratione essentia prius repræsentata, non autem posteriori modo.

Nec obstat quòd Divus Thomas rationem assignans, cur Verbum non per se, sed per accidens ad creaturas referatur, hæc verba subiungit: *Accidit enim Verbo, ut per ipsum creatura dicatur*: quibus denotare videtur, accidentaliter contingenti; quæ verbo convenire, quod repræsentet creaturas. Non, inquam, hoc obstat; nam sicut ly per accidens duplicem illam patitur acceptionem: ita enim verbum *accidit*. Unde idem fuit dicere, quod accidit verbo, ac dicere, quòd ei non competit per se primò creaturas repræsentare, sed secundariò ex parte objecti; quia ad illas terminatur mediante divinâ essentia ut primò repræsentatâ.

Dices: Si hæc interpretatio esset legitima, etiam possemus dicere, accidere Verbo quòd repræsentet Patrem: Consequens est falsum, & contra D. Thomam in contextu allegato: Ergo &c. Probatur sequela: Verbum repræsentat Patrem per aliud, hoc est ratione essentia prius repræsentata, quæ sicut est primarium objectum cognitionis divinæ, ita etiam repræsentationis Verbi: Ergo si dicitur repræsentare creaturas per accidens, quia repræsentat illas secundariò, ratione divinæ essentia prius repræsentata, dicitur etiam repræsentare Patrem per accidens, & illi accidere quòd exprimat Patrem.

Respondeo negando sequelam: nam licet Verbum repræsentet Patrem, seipsum, & Spiritum Sanctum, ratione essentia: quia tamen hæc ab illis est indistincta realiter & formaliter, & in illis essentialiter incluta, non potest dici repræsentare Patrem per accidens, id est per aliud: bene tamen creaturas, quia illæ distinguuntur realiter à divinâ essentia.

Objicit secundò Vazquez: Si Verbum ex cognitione creaturarum procederet, sicut esset Verbum creaturarum, ita & illarum imago dici posset; præsertim cum in persona Filii ratio verbi & imaginis non distinguantur virtualiter: Sed Verbum divinum non est, nec dici potest imago creaturarum: Ergo ex cognitione illarum non procedit.

Respondeo negando sequelam Majoris: quia licet ratio Verbi, imaginis, & Filii, identificentur in secunda Trinitatis persona, sine virtuali discrimine, differunt tamen in modo significandi, & per ordinem ad diversa connotata. Etenim Filius ut Verbum, importat rationem manifestationis; ut Filius, processionem & similitudinem, seu identitatem in natura; ut Imago, rationem originis & imitationis: unde quia Verbum divinum repræsentat creaturas, dicitur illarum verbum; quia tamen non originatur à creaturis, nec imitatur illas, non est, nec dicitur imago creaturarum; sicut nec dicitur illarum filius, quia nec procedit ab illis, nec illis in natura seu specie assimilatur. Ratio autem cur Verbum producat ex cognitione creaturarum, & tamen ab illis non procedat, assignatur à D. Thoma q. 4. de verit. a.

4. ad 7. ubi docet, quod tunc solum verbum ab A
 objecto dicitur procedere, quando scientia ex qua
 procedit, à rebus desumitur: unde cum divina
 scientia, ex qua Verbum divinum procedit, à
 creaturis desumpta non sit, Verbum divinum
 est verbum creaturarum, non tamen ab illis pro-
 cedit.

51. Sed opponet aliquis: Verbum quod format
 Angelus quando alium intelligit, est imago ob-
 jecti cogniti, & consequenter ex objecto proce-
 dit; & tamen species impressa, ex qua tale verbum
 causatur, non est desumpta ab objecto, sed infusa
 à Deo: Ergo verbum est imago objecti, & proce-
 dit ab illo, quamvis scientia ex qua originatur,
 non sit à rebus desumpta.

52. Respondeo quod licet species impressa, quâ
 unus Angelus alterum Angelum, vel alias res
 creatas intelligit, non sit desumpta, vel dependens
 à rebus cognitis, effectivè; est tamen desumpta,
 seu dependens ab illis, specificativè; specificatur
 enim ab objecto representato: scientia autem
 Dei ex qua Verbum procedit, nec effectivè, nec
 specificativè à creaturis desumitur, aut dependet:
 unde dispar est ratio.

53. Objicit tertiò Vazquez: Id per se in quarto mo-
 do perfectatis ad divini Verbi productionem non
 concurret, quod si per impossibile auferretur, Ver-
 bum maneret ejusdem rationis ac modo: Sed dato
 per impossibile, quod hæc vel illa creatura quæ
 possibilis est, impossibilis redderetur, Verbum
 divinum intrinsicè invariantum subsisteret: Ergo
 possibilitas creaturarum per se in quarto modo ad
 processionem Verbi non concurret. Major pater
 ex supra dictis. Minor verò probat Vazquez:
 quia (inquit) ridiculum & absurdum videtur di-
 cere, Deum ideo esse Deum, & ideo Verbum in
 tali natura & proprietate personali procedere,
 quia hæc vel illa creatura, v. g. simia, aut phita-
 cus talis aut talis figura aut coloris, possibilis est:
 Ergo etiam ridiculum & absurdum erit asserere,
 quod si hæc vel illa creatura quæ possibilis est, im-
 possibilis redderetur, Verbum divinum intrinsicè
 invariantum non maneret.

Confirmatur eadem Minor: Deus cum sit pri-
 mum ens, ita ex se perfectus est, ut nullâ ad sui
 consentiam aut perfectionem creaturâ indigeat:
 Ergo licet aliqua creatura ex his quæ modo
 sunt possibilis, impossibilis redderetur, Deus sem-
 per maneret Deus, & Verbum divinum intrinsicè
 invariantum subsisteret.

54. Confirmatur ampliùs: Magis necessarium à mi-
 nus necessariò dependere non potest: Sed necessi-
 tas processionis Verbi, major est necessitate possi-
 bilitatis creaturarum; cum illa sit necessitas entis
 à se, hæc verò necessitas entis dependentis ab alio:
 Ergo Verbum in sui productione à possibilitate
 creaturarum dependere non potest: Ergo nec ex E

55. Ad objectionem respondeo, concessâ Majori,
 negando Minorem. Ad cujus probationem dica-
 tur verum esse Antecedens, si illa particula ideo dic-
 cat causam à priori, cur Deus sit Deus, aut cur
 Verbum in tali natura aut proprietate procedat;
 falsum autem si dicat signum à posteriori, & ter-
 minum necessariæ connexionis, quæ reperitur in-
 ter possibilitatem creaturarum, & existentiam
 Dei, ac Verbi divini productionem. Unde

56. Ad primam confirmationem, concessâ Antece-
 dente, nego Consequentiam: quia Deum non fo-
 re Deum, si creaturæ possibilis implicarent, non
 provenit ex indigentia quam Deus habeat crea-

urarum, sed ex summa perfectione & fecundi-
 tate Dei, & ex dependentia creaturarum ab ipso:
 non enim esset Deus, si omnipotens non esset, &
 infinitè fecundus ad extra; nec hoc posset esse,
 si repugnarent creaturæ possibilis: unde negatio
 divinitatis ex negatione omnipotentis & fecun-
 ditatis radicalis ad extra, tanquam à causa vel ra-
 tione à priori proveniret; ex repugnantia autem
 creaturarum, non ut à causa, sed ut à signo, infe-
 rente à posteriori negationem omnipotentis, &
 fecunditatis radicalis ad extra.

Ad secundam confirmationem respondeo, con-
 cedendo totum primam argumentum, & negan-
 do ultimam consequentiam. Unim Verbum
 divinum ex cognitione creaturarum possibilem
 per se procedat, non requiritur quod ab illa de-
 pendeat, seu quod illis indigeat, sed solum quod
 cum illis necessariò connectatur: licet autem
 magis necessarium à minus necessariò depende-
 re non possit, potest tamen cum illo per se con-
 necti, & aliud ad sui consentiam exigere. Sic
 ut necessitas principiorum major est necessitate
 conclusionis, & tamen cum illa taliter per se
 connectitur, quod si per impossibile conclusio
 redderetur falsa, falsificarentur principia, & nil-
 tum veritas deficeret: aliàs posset in bona conse-
 quentia Antecedens esse verum, & consequens
 falsum.

Dices: Eo ipso quod Verbum divinum ita ne-
 cessariò cum possibilitate creaturarum connecti-
 tur, ut sine illa subsistere nequeat, à creaturis de-
 pendet: Ergo si dependentia à creaturis Verbo
 divino repugnet, illi etiam repugnabit necessitas
 cum illis connexio. Consequentia patet, Antece-
 dens probatur. Id ab alio dependet, quod sine il-
 lo nequit subsistere: Ergo si Verbum divinum
 sine possibilitate creaturarum subsistere non pos-
 sit, ab illis ut possibilibus dependet.

Confirmatur: Ea mutuo inter se dependent,
 quæ mutuo se inferunt & auferunt: Sed data
 necessariâ connexionem inter productionem Verbi
 divini, & creaturarum possibilitatem, scilicet mutuo
 D inferrent & auferrent: Ergo mutuo inter se de-
 penderent.

Respondeo negando Antecedens: ad cujus pro-
 bationem, nego Majorem. Unum enim relativum
 sine alio nequit subsistere, & tamen non dependet
 ab illo; aliàs relativa simul naturâ & cognitione
 non essent. Ad dependentiam ergo requiritur,
 quod unum non possit sine alio subsistere, ratione
 subordinationis ad illud: hoc autem non convenit
 Verbo divino, respectu creaturarum possi-
 bilitatis; quod enim sine illis subsistere nequeat,
 non est ratione subordinationis ad illa. sed potius
 ratione dependentiæ creaturarum possibilitatis ab
 omnipotentia.

Ad confirmationem distingo Majorem: Si mu-
 tuo se inferant & auferant à priori, concedo Ma-
 jorem: si unum à priori, & aliud à posteriori, nego
 Majorem; & sub eadem distinctione Minoris, ne-
 go Consequentiam. Etenim possibilitas creatu-
 rarum non inferat à priori existentiam omnipotentiæ,
 sed solum à posteriori, & à signo, ut jam
 explicatum est.

Quartò arguunt Scotistæ: Divina cognitio prius
 intelligitur terminata ad essentiam, quam ad crea-
 turas sub esse possibili: Sed pro illo priori est fecun-
 danda ad productionem Verbi: Ergo Verbum
 ex illa prout sic terminata procedit, & conse-
 quenter non procedit per se ex cognitione possi-
 bilitatis. Probant Majorem: Essentia divina est
 obje-

objectum primarium divinæ cognitionis, creaturæ autem objectum secundarium: Sed cognitio prior intelligitur terminata ad objectum primarium, quàm ad secundarium, cum hoc ratione illius terminet cognitionem: Ergo cognitio divina prior intelligitur terminata ad Dei essentiam, quàm ad creaturas possibles.

Hoc argumentum confirmant, eò quòd principium infinitum movens ad duos terminos, quorum unus finitus est, & alter infinitus, prius ad infinitum quàm ad finitum moveat, ut pote cum infinitus sit illi magis connaturalis: Sed divina essentia, ut secundans intellectum Patris, est principium infinitum movens ad dictionem Verbi, quòd est terminus finitus, & ad cognitionem creaturatum, quæ sunt aliquid finitum: Ergo prius movet ad dictionem Verbi, quàm ad cognitionem creaturatum, & consequenter dicitio Verbi prior est cognitione creaturatum.

Ad objectionem respondeo, negando Majorem. Ad probationem, concessâ Majori, distinguo Minorem, illamque concedo de prioritare à quo virtuali objectiva; nego autem de prioritare in quo, etiam rationis, quando objectum secundarium essentialiter cum primario connectitur, & ad illius comprehensionem requiritur illius cognitio; qualiter in præsentì contingere constat ex dictis. Unde

Ad confirmationem, distinguo Majorem: Principium infinitum movens ad duos terminos &c. prius ad infinitum quàm ad finitum movet: Si ad quod comprehensionem cognitio termini finiti necessaria non sit, concedo Majorem. Si ad ejus comprehensionem termini finiti cognitio requiritur, nego Majorem. Unde cum Verbum divinum ex cognitione comprehensiva essentia procedat, & essentia ut generis vices speciei intelligibilis, & prior intellectum divinum, ut est in Patre, ad dictionem seu productionem Verbi secundat, comprehendì nequeat, nisi creaturæ possibles in illa ut in causa cognoscantur; dicitio seu productio Verbi in Deo, non est prior cognitione creaturatum possibilem, sed potius possibilem, cognita in essentia divina tanquam in causa, prioritare à quo productionem Verbi præcedunt.

Arguant rursus Scoti Discipuli: Spiritus Sanctus non procedit ex amore creaturatum possibilem: Ergo nec Verbum ex illarum cognitione. Antecedens est certum, & constabit ex dicendis disputatione sequenti: Consequentiam verò non aliter probant, quàm ex paritate rationis.

Sed negatur illa Consequentia & paritas. Ratio dilectissima est, quia omnipotentia divina, ut comprehensa in ratione cognoscibilis, cum creaturis possibilem necessariò connectitur; eò quòd de conceptu comprehensionis sit terminari ad objectum, cognoscendo quidquid est in illo cognoscibile, creaturæ autem possibilem sunt cognoscibiles in omnipotentia Dei. Hæc verò ut amabilis, etiam amore comprehensivo, non connectitur cum creaturis possibilem: quia in illo statu non sunt capaces terminandi amore divinum, ut in

Tract. de Voluntate Dei ostensum est: De ratione in objecto amato quidquid in illo, & ratione illius diligibile est. Sed de hoc rursus redibit sermo disputatione sequenti.

Dices, Omnipotentia divina ut cognoscibilis, non connectitur essentialiter cum creaturis possibilem in particulari, sed solum cum ente creatibili & possibile ut sic; Ergo non valet assignatum

discrimen. Consequentia patet, Antecedens probatur. Nulla potentia ut cognoscibilis, per se connectitur cum termino materiali, sed tantum cum formali: At ens creabile ut sic est terminus formalis divinæ omnipotentia, creaturæ verò in particulari sunt terminus tantum materialis illius: Ergo &c.

Respondeo distinguendo Antecedens: Omnipotentia divina ut cognoscibilis solum quidditative non connectitur cum creaturis possibilem in particulari, concedo Antecedens. Ut cognoscibilis non solum quidditative, sed etiam comprehensive, qualiter cognoscitur ab intellectu divino, nego Antecedens. Ad cuius probationem similiter dicendum est, ad cognitionem quidditative potentia sufficere cognitionem termini vel objecti formalis: ad comprehensionem verò requiri cognitionem omnis termini, vel objecti, etiam materialis, in illa contenti.

ARTICULUS III.

An Verbum divinum per se procedat ex cognitione futurorum?

§. I.

Referuntur Sententia. & vera eligitur.

IN hujus difficultatis resolutione triplex versatur sententia. Prima absolute affirmat Verbum divinum ex cognitione futurorum procedere. Sic Valentia *quæst. 8. de Trinit. puncto 2. Rujz disp. 63. sect. 4. & Zuniga disp. 9. dub. 7.*

Secunda docet illud per se procedere ex cognitione futurorum contingentium sub conditione, secus verò futurorum in statu absoluto. In hanc sententiam inclinare Molinam circa hunc articulum, testatur Arribal; illamque tueri debent omnes scientia media assertores, si velint loqui consequenter ad sua principia, ut patebit ex infra dicendis.

Tertia defendit, Verbum divinum ex nullius futuri cognitione procedere. Hanc tenent communiter nostri Thomistæ, quos sequuntur plures ex Recentioribus, cum quibus

Dico primò, Verbum divinum ex cognitione futurorum absolutorum per se non procedere.

Hanc conclusionem probant aliqui, ex eo quòd processio Verbi est prior in Deo decreto libero, & scientia visionis, per quam Deus futura absoluta cognoscit. Hæc tamen ratio non videtur efficax; quia actus notionales & necessarii non sunt priores liberis, prioritare in quo (in ordine scilicet ad intellectum divinum) sed solum prioritare à quo, ut frequentius docent nostri Thomistæ in materia de scientia Dei, & eruditè probant Salmanticensis in Tractatu de Scientia Dei; prioritare autem à quo, cum non sit prioritas existentia, aut durationis, sed solum causalitatis, vel originis, non impedit coexistentiam extremorum, nec rationem notitia intuitiva, ut supra docuimus: Ergo quòd processio Verbi sit prior in Deo decreto libero, & scientia visionis, non obstat quin futurorum cognitio per se concurret ad Verbi productionem.

Confirmatur; Cognitio ex qua Verbum procedit, prius prioritare à quo terminatur ad Filium, quàm ad Spiritum Sanctum; & prius ad essentiam & attributa, quàm ad creaturas possibilem; & tamen hæc prioritas non obstat, quin Verbum ex

69.

70.

71.

Disp. 7. dubio 4.

Art. 1. §. ult. mo.

72.